

Expertisegebied

verpleegkundige

Voortplanting, Obstetrie
& Gynaecologie

oktober 2013

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Colofon

Samenwerkingspartners bij de totstandkoming
Expertisegebied verpleegkundige VOG:

• Bestuur V&VN VOG oktober 2012- oktober 2013:

- Carin Dansen
- Elly Hoogendoorn
- Lia Heijnen
- Corrie Hartog
- Gerda Wessels
- Irene Flaton
- Cora Smulders
- Joyce de Wit

• College Zorgopleidingen (CZO)

• Nellie Kolk en Bas van Oort, V&VN- project-
groep Expertisegebieden V&V 2020

Vormgeving en druk:
Van der Weij drukkerijen BV Hilversum

Oktober 2013

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave over te
nemen, mits de juiste bron is vermeld.

ISBN/EAN: 978-90-78995-20-3

Inhoud

1. Inleiding	4
2. De werkomgeving van verpleegkundige VOG	5
3. De uitwerking in CanMEDS-rollen	7
3.1 De zorgverlener	8
3.2 De communicator	10
3.3 De samenwerkingspartner	11
3.4 De reflectieve EBP-professional	12
3.5 De gezondheidsbevorderaar	13
3.6 De organisator	14
3.7 De professional en kwaliteitsbevorderaar	15
4. De toekomst	17
Literatuur en afkortingen	18

1. Inleiding

Met het project Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020 hebben verpleegkundigen en verzorgenden zich voorbereid op de toekomst. De nieuwe beroepsprofielen, gepresenteerd op 8 maart 2012, zijn voor het eerst in de geschiedenis door de beroepsgroep zelf ontwikkeld. De beroepsprofielen zijn het belangrijkste product uit dit project. Het Expertisegebied verpleegkundige Voortplanting, Obstetrie & Gynaecologie (vanaf nu afgekort als verpleegkundige VOG), zoals in dit document beschreven is, kan beschouwd worden als een bijlage bij het beroepsprofiel van de verpleegkundige. Het Expertisegebied beschrijft de aanvullende kennis en vaardigheden die verpleegkundigen bij de taakuitoefening in dit vakgebied nodig hebben.

Aan de totstandkoming van dit Expertisegebied hebben 60 enthousiaste verpleegkundigen VOG meegewerkt in de vorm van een Rondetafelbijeenkomst. Daarnaast heeft het bestuur van V&VN Voortplanting, Obstetrie en Gynaecologie een belangrijke bijdrage geleverd.

2. Werkomgeving van de verpleegkundige VOG

a. De doelgroep

De patiëntenpopulatie van de verpleegkundige VOG bestaat voornamelijk uit vrouwen. De doelgroepen van de verpleegkundige VOG zijn: vrouwen die zwanger willen worden, zwangeren, barenden, kraamvrouwen, vrouwen met gynaecologische aandoeningen, maar ook pasgeborenen en hun naasten. Door aandoeningen van moeder en/of kind of door complexe omgevingsfactoren kan de zorg voor een (toekomstige) zwangere vrouw of barend onvoorspelbaar of gecompliceerd zijn. Ook heeft de verpleegkundige VOG de zorg voor vrouwen met (acute) gynaecologische aandoeningen met of zonder oncologische diagnose. Specifieke aandoeningen zoals endocrinologische stoornissen of veranderingen, bekkenbodemon- en/of urologische problemen en fertiliteitsproblemen vallen eveneens onder het domein van de verpleegkundige VOG.

De medische en maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen decennia hebben geleid tot een stijging van de gemiddelde leeftijd van de zwangere en tot een toename van het aantal zwangeren met een chronische ziekte (RIVM, 2010). Deze ontwikkelingen leiden tot een veranderende zorgvraag wat direct een weerslag heeft en zal hebben op de zorg verleend door de verpleegkundige.

Daarnaast is er sprake van toenemende medicalisering binnen het gebied VOG en er is steeds meer media aandacht voor de obstetrische en gynaecologische zorg. De ontwikkelingen in het "netwerk geboortezorg" hebben eveneens invloed op de rollen en competenties van de obstetrieverpleegkundige die in de verschillende fases (van preconceptioneel tot zo'n 9 maanden na de bevalling) een rol vervult. De verpleegkundige VOG verleent niet alleen interventies op lichamelijk, emotioneel en sociaal gebied, zij neemt ook preventieve maatregelen om de gezondheidstoestand van de zorgvrager te beschermen en in stand te houden. Denk bij voorbeeld aan een lifestyle- polikliniek.

De herlocatie van algemene gynaecologie in de periferie en de oncologische gynaecologie naar de oncologische centra leidt tot een verschuiving in de zorg. Deze ontwikkelingen zijn onder meer de oorzaak van de toenemende complexiteit van zowel de zorgvraag als de context waarin de zorg wordt verleend. Ook het feit dat de zorgvrager en haar naasten steeds mondiger en zelfbewuster worden en meer kennis krijgen, spelen hierin mee. Tevens is er sprake van complexe ethische vraagstukken, bijvoorbeeld de extreem vroeggeborene, zwangerschapsafbreking. Dit alles vraagt om krachtige competenties van de verpleegkundige VOG. Deze competenties worden in de volgende paragraaf beschreven.

b. De omgeving

De belangrijkste samenwerkingspartners van de verpleegkundige VOG:

- Gynaecoloog/perinatoloog
- 1e lijns en klinisch verloskundige
- Geboorte/kraam centrum
- Kraamverzorgende
- Echoscopist

- Anesthesist
- Ambulancedienst
- Neonatoloog
- Kinderarts
- IC- en neonatologie verpleegkundigen, kinderverpleegkundigen
- Lactatiekundige
- Psychiater, POP poli
- JGZ
- Maatschappelijk werk
- AMK
- Diabetesverpleegkundige
- Oncologisch centrum
- Alle beroepsbeoefenaren die in opleiding zijn (verpleegkundigen, artsen, etc.)
- Ondersteunend personeel, zoals assistenten en service medewerkers

De zorg van de verpleegkundige VOG vindt veelal plaats in intramurale settings, zoals algemene en academische ziekenhuizen. Deze zorg wordt zowel op de klinische afdelingen, dagbehandeling als op de polikliniek geleverd. Door de ontwikkelingen rondom geboortecentra ontstaan er steeds meer samenwerkingsverbanden tussen de 1e en 2e lijn. Geboortecentra worden dichtbij of in een ziekenhuis gesitueerd, bij complicaties kan een zorgvrager snel overgedragen worden aan de professionals in het ziekenhuis. Daarnaast bestaat er een verdere specialisatie en opsplitsing van algemene gynaecologische zorg naar oncologische gynaecologische zorg, hierdoor verschuift deze zorg naar gespecialiseerde oncologische centra. Extramurale obstetrische zorg vindt thuis plaats, in de vorm van kraamzorg, maar ook in de verloskundige praktijk. Door de combinatie van zowel intra-, trans- en extramurale zorg zijn de samenwerkingspartners niet alleen intern georganiseerd, maar is er steeds meer sprake van ketenzorg. Voorbeelden hiervan zijn het thuismonitoren van risico-zwangeren en het ontschotten van de verloskundige zorg. Samenwerken en het delen van informatie met deze partners is daarom erg belangrijk om goede, gezinsgerichte zorg te kunnen verlenen.

3. Uitwerking CanMEDS-rollen

In de inleiding van dit document is te lezen dat het Expertisegebied verpleegkundige VOG beschouwd dient te worden als een aanvulling op het beroepsprofiel van de verpleegkundige (Lambregts & Grotendorst, 2012). Het beroepsprofiel beschrijft de elementen van het beroep die voor elke verpleegkundige van toepassing zijn en dus ook voor de verpleegkundigen die onder een Expertisegebied vallen. Om de verbinding tussen het beroepsprofiel en het Expertisegebied duidelijk te maken komen de kennis en vaardigheden uit het beroepsprofiel terug in het Expertisegebied. Vervolgens worden vanuit deze basis de aanvullende kennis en vaardigheden van de verpleegkundige VOG beschreven. Dit alles wordt uitgewerkt aan de hand van de CanMEDS-systematiek (Canadian Medical Education Directives for Specialists). Deze systematiek bestaat uit zeven verschillende rollen. De kern van de beroepsuitoefening is de verpleegkundige als zorgverlener. Alle andere rollen raken aan die centrale rol. De rol van zorgverlener geeft richting aan de andere CanMEDSs-rollen.

COMPETENTIEGEBIEDEN

Figuur 1. CanMEDS-systematiek

Leeswijzer:

Het Expertisegebied verpleegkundige VOG is ingedeeld op basis van de 7 CanMEDS-rollen. Allereerst wordt de inhoud van elke rol aan de hand van voorbeelden verduidelijkt. Vervolgens worden per rol de kennis en vaardigheden uit het (basis)beroepsprofiel beschreven. Deze hebben een hoog abstractieniveau en geven de lezer de ruimte om de beschrijvingen in de context van dit expertisegebied te plaatsen. Tenslotte worden per rol de aanvullende kennis en vaardigheden beschreven die de verpleegkundige VOG uniek maakt ten opzichte van andere Expertisegebieden. De kennis en vaardigheden uit het (basis) beroepsprofiel vormen samen met de aanvullende beschrijvingen van de verpleegkundige VOG in het Expertisegebied, één geheel, en bestrijken samen het volledige gebied waarin de verpleegkundige VOG werkzaam is.

3.1 Rol Zorgverlener:

De verpleegkundige VOG kenmerkt zich als een zorgverlener die snel kan schakelen tussen een stabiele en een acute, spoedeisende zorgsituatie. Ze is in staat om op basis van (bewakings)parameters te beoordelen welke verpleegkundige handelingen uitgevoerd dienen te worden en zo nodig samenwerkingspartners in te schakelen. Het anticiperend vermogen van deze verpleegkundige is daarmee bepalend voor de gehele multidisciplinaire zorg binnen het Expertisegebied verpleegkundige VOG. Ze is in staat om in de diverse zorgsituaties haar verantwoordelijkheden af te bakenen en op tijd door te verwijzen naar een samenwerkingspartner. De focus van de zorgverlening is niet alleen gericht op de somatische zorg, maar ook op het psychische, functionele en sociale welbevinden van de vrouw, het (on)geboren kind en haar omgeving.

Kennis:

- Heeft belangrijke basisprincipes uit de anatomie, fysiologie, pathologie en farmacologie paraat.
- Is goed op de hoogte van ontwikkelingspsychologie, levensfasen van de mens, principes van zelfmanagement en copingstijlen.
- Kent de theoretische modellen achter haar activiteiten en interventies.
- Kent de bronnen van het verpleegkundig handelen en de actuele richtlijnen en professionele standaarden.

Aanvullende kennis van de verpleegkundige VOG

- Heeft kennis van normale en afwijkende waarden van vitale functies van zowel van de vrouw als het kind en kent de normale en afwijkende obstetrische parameters .
- Beschikt over kennis van multipathologie, zoals o.a. diabetes, HIV, psychiatrische, cardiologische, neurologische aandoeningen, die de complexiteit van de preconceptionele fase, de zwangerschap, de bevalling, de pasgeborene en het kraambed bepalen en beïnvloeden.
- Heeft binnen het VOG-domein kennis van farmacologie en de daarbij behorende contra-indicaties en bijwerkingen.
- Heeft kennis van adequate pijnstilling, rekening houdend met situatie en wens van de zorgvrager.
- Heeft kennis van klinische genetica.
- Heeft uitgebreide kennis van borst- en kunstvoeding en werkt volgens de WHO-richtlijnen, zodat een goede voedingsopname wordt bevorderd.
- Heeft kennis van de ontwikkelingen binnen de gynaecologische en palliatieve zorg.

Vaardigheden en attitude:

- Kan informatie verzamelen op diverse manieren, deze informatie analyseren en interpreteren.
- Is in staat om op basis van klinisch redeneren de verpleegkundige zorg vast te stellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de patiënt en diens naasten.
- Kan risico's inschatten, problemen vroegtijdig signaleren, interventies kiezen en uitvoeren, het verloop monitoren en de resultaten evalueren bij zorgproblemen in de vier gebieden van het menselijk functioneren, nl op fysiologisch, psychisch, emotioneel en sociaal gebied.

- Is in staat te werken volgens richtlijnen en daar beargumenteerd vanaf te wijken als de situatie of eigen professionele of morele afwegingen daartoe aanleiding geven.
- Kan de patiënt ondersteunen bij persoonlijke verzorging en deze waar nodig overnemen, zn. partner erbij betrekken en in zorg laten participeren.
- Kan alle voorbehouden en risicovolle handelingen uitvoeren, met inachtneming van de eigen bevoegdheid en bekwaamheid.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de verpleegkundige VOG

- Zij kan geïntegreerde zorg verlenen aan vrouw, (on)geboren kind en partner.
- Zij maakt als aanvulling op de algemene anamnese gebruik van obstetrische, gynaecologische, seksuele en fertiliteit anamneses waarop de situatie beoordeeld kan worden.
- Kan klinisch redeneren door middel van het verzamelen van gegevens en deze te interpreteren ten behoeve van de gezondheidstoestand van zowel de vrouw als de ongeborene en pasgeborene. Dit door middel van het beoordelen van vitale functies, obstetrische parameters, specifieke laboratoriumgegevens, partogram, CTG, hielprik, etc. Op basis van deze gegevens kunnen verpleegkundigen werkdiagnoses stellen en hun interventies continue aanpassen. Hierdoor zijn zij in staat om proactief te kunnen handelen.
- Is in staat om te schakelen van een stabiele zorgsituatie naar een hoog complexe zorgsituatie en in beide situaties de juiste interventies uit te voeren, ook als deze een spoedeisend en acuut karakter hebben. Hierbij houdt zij rekening met de volgende factoren:
  - o Wel of niet medisch gediagnosticeerd
  - o De mate van stabiliteit van de vitale functies
  - o De actuele gezondheidstoestand
  - o De bijkomende pathologie
  - o De specifieke omstandigheden van een zorgsituatie
  - o De betrokken disciplines
- Zij kan assisteren bij medische (be)handelingen.
- De verpleegkundige VOG heeft vaardigheden waarmee zij de pijn, angst, ongemak en het gevoel van machteloosheid van zowel de vrouw als partner/naasten kan reduceren en zij kan rouwprocessen begeleiden.
- Is in staat om ondersteuning of assistentie te bieden bij zowel een fysiologische als een pathologische partus.
- Is in staat om begeleiding, ondersteuning te bieden bij borstvoeding, flesvoeding en kolven en betreft de partner hierbij.
- Is in staat om de gezonde, bedreigde en zieke pasgeborene op te vangen en indien nodig te reanimeren of de arts te ondersteunen bij APLS. (Advanced Paediatric Life Support)
- Is in staat om te werken met geavanceerde medisch technisch apparatuur.
- Is in staat de hechtingsrelatie tussen ouders en pasgeborene te bevorderen.

- Kan adequaat reageren op het niet zwanger kunnen worden, de zwangerschap, de bevalling, het ouderschap en verlies als “life event” en kan waar nodig principes uit de rouwverwerking toepassen.
- Is in staat het normale leef- en ontwikkelpatroon van de pasgeborene en het moeder- ouderschap te stimuleren en te ondersteunen.

3.2 Rol Communicator:

De verpleegkundige VOG begeleidt de vrouw en haar naasten in het proces van het zwanger worden en eveneens als onverhoopt de zwangerschap uitblijft. Daarnaast begeleidt de verpleegkundige VOG de vrouw gedurende de preconceptionele fase, de zwangerschap, de partus, kraambed en bij een gynaecologische ingreep. Om de beste zorg aan haar zorgvrager te verlenen kan zij diverse onderwerpen bespreken en processen hanteren die van invloed zijn op de gezondheidstoestand van zowel de vrouw als het kind en omgeving. Daarbij heeft zij de taak om gedurende alle fasen die een VOG-zorgvrager doormaakt de verpleegkundige zorg te coördineren en is zij in staat adequaat te communiceren met zowel de zorgvrager als samenwerkingspartners. Dit alles om gezinsgerichte zorg optimaal te kunnen leveren.

Kennis:

- Heeft kennis van communicatieniveaus (inhoud, procedure, proces).
- Kent de belangrijkste gesprekstechnieken.
- Kent verschillende manieren van gedragsbeïnvloeding en versterking van de positie van de cliënt.
- Is op de hoogte van de nieuwste toepassingen van ICT.

Aanvullende kennis van de verpleegkundige VOG

- Zij heeft kennis van gesprekstechnieken, zoals counselings technieken, het geven van voorlichting, het verlenen van psychosociale zorg, het bespreekbaar maken van seksualiteit en is in staat – om samen met anderen – de zorgsituatie te analyseren.

Vaardigheden en attitude:

- Kan communiceren op inhouds-, procedure- en procesniveau en soepel schakelen tussen deze niveaus.
- Kan gesprekstechnieken toepassen, passend bij de patiënt en het niveau van communicatie: luisteren, vragen stellen, samenvatten en parafraseren, spiegelen, gevoelsreflecties geven.
- Kan uitstekend formuleren, mondeling en schriftelijk, vaktaal in gewone mensentaal omzetten.
- Kan adviezen geven, de patiënt instrueren en motiveren.
- Is digitaal vaardig, is thuis op het internet en maakt professioneel gebruik van sociale media.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de verpleegkundige VOG

- Is in staat om te kunnen schakelen tussen samenwerkingspartners o.a. op verloskamer, kraamafdeling of gynaecologische afdeling en (aanstaande) ouders en familie.

- Kan met haar communicatie anticiperen op de mondigheid van de zorgvrager, en is complementair en waar nodig corrigerend t.a.v. de kennis van de vrouw en haar omgeving op het gebied van voortplanting, zwangerschap, bevalling, kraambed, gynaecologie en weet op juiste wijze om te gaan met onjuiste informatie
- Kan tegenstrijdige belangen tussen moeder en kind hanteren en kan met druk vanuit de omgeving van de zorgvrager omgaan.
- Is in staat om de zorgvrager te begeleiden en te ondersteunen na een slechtnieuwsgesprek.
- Is in staat de vrouw en partner te begeleiden bij een bestaande kinderwens.
- Is in staat om zelfstandig een verpleegkundig spreekuur te organiseren en uit te voeren.
- Is in staat om de mate van zelfredzaamheid van de ouders en zorgvrager te vergroten.
- Kan omgaan met agressie en hier adequaat op reageren zodat de eigen veiligheid en die van de zorgvrager niet in gevaar komt.

3.3 Rol Samenwerkingspartner

De verpleegkundige VOG is de spil in de zorg rondom vrouw en kind en werkt met alle disciplines binnen een steeds veranderende setting. Op basis van de V&VN VOG-visie op gezinsgerichte zorg (V&VN VOG, 2012) is de obstetrische verpleegkundige in staat om de zorg voor moeder, kind en partner op effectieve en efficiënte wijze te continueren en te coördineren. Binnen de gynaecologische en - voortplantingszorg bezit de verpleegkundige VOG de regiefunctie en zij kan schakelen tussen de diverse samenwerkingspartners. Kennis over zowel de eigen organisatie en afdeling als over andere (zorg)instellingen is hierbij essentieel om kwalitatief goede zorg te kunnen leveren.

Kennis:

- Heeft een visie op samenwerken, kent actuele standaarden en handreikingen daarin.
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen, zoals groeps- en teamvorming, teamrollen, groepsdynamica en geven en ontvangen van feedback.
- Heeft kennis van de samenwerkingspartners (hun rollen, deskundigheid en bevoegdheden).
- Is op de hoogte van ketenprocessen en de organisatie van de zorg in de eigen regio.
- Is bekend met (potentiële) samenwerkingspartners buiten de zorg.
- Heeft kennis van doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van ICT en wet- en regelgeving in deze.

Aanvullende kennis van de verpleegkundige VOG

- Zij heeft kennis van de sociale omgeving van de zorgvrager om de zorg op efficiënte en effectieve wijze te continueren.

Vaardigheden en attitude:

- Kan samenwerken met patiënten en hun naasten, mantelzorgers, hen steunen en hen waar nodig verwijzen.

- Kan haar visie op samenwerken formuleren en naar voren brengen.
- Kan in teams en samenwerkingsprocessen haar bijdrage leveren en zichzelf positioneren en schuwt confrontaties en verschil van mening daarbij niet.
- Kan efficiënt en effectief verslagleggen, overleggen en overdragen, vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding. Zowel in relatie tot de patiënt en diens naasten, binnen het eigen verpleegkundige team, in het multidisciplinaire team als met andere samenwerkingspartners.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de verpleegkundige VOG

- De verpleegkundige VOG is de spil in de zorgketen en kan de zorg op effectieve wijze coördineren en continueren. Zij is in staat om knelpunten in de keten te benoemen en deze terug te koppelen naar desbetreffende instanties, afdelingen en/of personen.
- Is in staat om in verschillende situaties (stabiel/spoedeisend) te schakelen tussen de verschillende samenwerkingspartners om de zorg te kunnen continueren.
- Is in staat triage uit te voeren, prioriteiten te stellen en zorg over te dragen of over te nemen naar/ van andere afdelingen of (zorg)instellingen.
- Kan omgaan met capaciteitsproblemen en is in staat om in het kader van gezinsgerichte zorg moeder en kind samen over te plaatsen naar een andere afdeling of (zorg)instelling.
- Is in staat om binnen de multidisciplinaire samenwerking de regie over het zorgproces te voeren. Zorgt voor afstemming tussen de verschillende disciplines, zowel intra- als extramurale disciplines om de zorg te continueren.

3.4 Rol Reflectieve Professional

De toenemende medische mogelijkheden rondom de vakgebieden voortplanting, obstetrie en de gynaecologie en de voorkomende perinatale sterfte zijn voor de Verpleegkundige VOG aspecten die nader onderzoek behoeven en die van de verpleegkundige VOG een onderzoekende attitude vragen. Ze moet oorzaken en/of kenmerken die van invloed zijn op de gezondheidstoestand van hun zorgvragers kunnen observeren en benoemen. Daarnaast vormt het hanteren van ethische vraagstukken een belangrijk aspect in de beroepsuitoefening. Bijvoorbeeld bij de behandeling van extreem vroeg geboren, het omgaan met een bestaande kindwens, het afbreken van een zwangerschap of de zorg voor de terminale patiënt.

Kennis:

- Heeft kennis van de principes van Evidence Based Practice.
- Heeft elementaire kennis van methoden van onderzoek.
- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied.
- Is op de hoogte van toepassingen op het gebied van kennisontwikkeling en –delen.
- Kent de principes van reflectieve praktijkvoering.
- Heeft kennis van levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en stromingen.
- Heeft kennis van de moreel-ethische context van de zorgverlening.

Aanvullende kennis

- Heeft kennis van de oorzaken die leiden tot perinatale sterfte.

Vaardigheden en attitude:

- Houdt vakliteratuur bij en weet informatie op internet snel op te zoeken.
- Kan participeren in (praktijk)onderzoek.
- Ontwikkelt zich door zelfreflectie en zelfbeoordeling.
- Kan het eigen functioneren waarderen en kritisch benaderen; durft ergens op terug te komen.
- Kan feedback van collega's en leidinggevendenden ontvangen en integreren in haar handelen.
- Kan collega's en studenten feedback geven op hun handelen en professioneel gedrag.
- Kan omgaan met ethische vraagstukken en zingevingsvraagstukken van patiënten.
- Kan patiënten en diens naasten ondersteunen bij het nemen van beslissingen betreffende de behandeling, het al of niet voortzetten van een behandeling, specifiek rond geboorte en levenseinde.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de verpleegkundige VOG

- Zij levert een bijdrage aan het terugbrengen van het aantal gevallen van perinatale sterfte door mee te werken aan onderzoeken die hiervoor worden uitgevoerd en door mee te doen aan perinatale audits.
- Kan omgaan met ethische vragen die horen bij het niet zwanger kunnen worden, fertiliteitproblematiek, zwangerschapsafbreking, behandeling van (extreem) vroeggeborenen, pasgeborenen met congenitale en/of chromosomale afwijkingen, het wel of niet behandelen van oncologische gynaecologie en euthanasie bij pasgeborenen.

3.5 Rol Gezondheidsbevorderaar

De geboorte van een kind is – ook als het kind overlijdt – een belangrijke transitie in het leven van de vrouw en haar omgeving. De verpleegkundige VOG heeft een belangrijke rol in het informeren en voorlichten van de vrouw en haar omgeving. Wanneer de vrouw en haar naasten goed geïnformeerd zijn kunnen zij een centrale rol spelen gedurende, maar ook voor de zwangerschap, bevalling en kraambed. Hierbij staat het gezin centraal en moet de voorlichting, preventieve interventies en de zorg aansluiten bij de overtuiging van het gezin. De verpleegkundige voert niet alleen uit, maar instrueert, ondersteunt en begeleidt. De aanstaande moeder en haar gezin heeft gedurende alle fasen de regie en kan met ondersteuning vanuit de verpleegkundige de verantwoordelijkheid leren dragen voor een gezond en veilig gezin. Binnen de gynaecologie en voortplanting dient de Verpleegkundige VOG door middel van voorlichting de zorgvrager te begeleiden naar de nieuwe situatie waarin zij zal verkeren. Daarbij is de verpleegkundige VOG in staat de zelfredzaamheid/zelfmanagement van de zorgvragers te bevorderen. Aandacht is er ook voor de kwetsbare zorgvrager die vaak buiten beeld van reguliere hulp- en dienstverlening blijft (outreachinge zorg). Het waarborgen van de continuïteit van zorg, door bijvoorbeeld follow ups, is hierbij van groot belang.

Kennis:

- Heeft kennis van epidemiologie.
- Heeft kennis van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten.
- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen, gedrag en manieren van gedragsbeïnvloeding.
- Is bekend met manieren waarop gezond gedrag gestimuleerd kan worden.
- Is op de hoogte van culturen en cultuurgebonden opvattingen van gezondheid en cultuurgebonden gezondheidsproblemen.

Aanvullende kennis van de verpleegkundige VOG

- Kent de meldcode kindermishandeling, de bijbehorende procedures en weet welke instanties ingeschakeld moeten worden.
- Heeft kennis van de keten, de sociale kaart en de organisatie van de VOG zorg in Nederland.
- Bezit kennis over seksualiteit, seksuele attitudes, seksuele behoeften, de bedreigingen en gezondheidsproblemen die seksualiteit met zich mee brengt.

Vaardigheden en attitude:

- Kan gegevens verzamelen in brede context, gericht op vroegsignalering en risicobeoordeling.
- Heeft vaardigheden op het gebied van outreachende zorg en bemoeizorg.
- Is in staat het sociale netwerk rond een patiënt te versterken.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke programma's.
- Kan participeren in collectieve / groepsgerichte preventie.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de Verpleegkundige VOG

- Kan voorlichting geven over uiteenlopende aspecten rond preconceptuele aspecten, zwangerschap en ouderschap, leefwijze gedurende zwangerschap, voeding, veiligheid, hygiëne van de omgeving en hechtingsproces.
- Kan voorlichting geven over de veranderde seksualiteit na een gynaecologische ingreep.
- Is in staat om kindermishandeling te signaleren en hierop actie te ondernemen.
- Kan op adequate wijze omgaan met de invloed van de media, de rol van het internet en de mondige en veeleisende zorgvrager waarbij het handelen niet wordt beïnvloed.
- Is in staat de zorg te verlenen aan zowel de zwangere, barende, pasgeborene, gynaecologische patiënten en omgeving ongeacht de gezinssamenstelling of de relatievorm.
- Kan hiaten in de keten signaleren bespreken en deze aanpassen om de continuïteit van de zorgverlening te optimaliseren.

3.6 Rol Organisator

Een afdeling waar de verpleegkundige VOG werkt heeft als belangrijk kenmerk "hollen of stilstaan". Dit vraagt van de verpleegkundige VOG kennis en inzicht om te bepalen welke zorg geleverd kan worden. Hierbij dienen elementen van verpleegkundig leiderschap ingezet te worden, zoals het gebruiken van de

autonomie en gevoel van eigenaarschap van de te verlenen zorg, om een juiste bezetting te houden zodat de zorg op veilige wijze geleverd kan worden.

De verpleegkundige VOG begrijpt en overziet financieel-economische en bedrijfsmatige belangen die bij de patiëntenzorg spelen, zij weet hoe het zit met eigen bijdrages van een patiënt. Zij voelt zich eveneens verantwoordelijk voor het betaalbaar houden van de zorg en weet bijvoorbeeld hoe de kraamzorg wordt bekostigd. Met behulp van deze kennis kan zij beslissingen maken in de dagelijkse praktijk om op verantwoorde wijze bij te dragen aan betaalbare zorg.

Kennis:

- Kent verschillende organisatievormen en principes uit de organisatiekunde.
- Heeft bedrijfsmatig en zakelijk inzicht en kennis van de bekostiging van de zorg.
- Heeft kennis van de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën.
- Weet hoe het beleid van een organisatie te beïnvloeden is.

Aanvullende kennis van de verpleegkundige VOG

- Heeft kennis van onderhandelingstechnieken om de kwaliteit van zorg op de afdeling te verbeteren en/of te handhaven.

Vaardigheden en attitude:

- Kan de zorg rondom patiënten, tussen disciplines en organisaties coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen.
  - Neemt beslissingen over beleid en middelen ten behoeve van de individuele patiëntenzorg.
  - Gaat op verantwoorde wijze met materialen en middelen om.
  - Hanteert de (gedrags)regels en protocollen die horen bij de functionele verantwoordelijkheid.
  - Is zeer vaardig op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.
  - Levert een bijdrage aan de patiëntveiligheid en het werkklimaat binnen de organisatie.
-
- Is in staat een overzicht te verkrijgen van de afdeling om de zorg goed te kunnen plannen, hierbij wordt rekening gehouden met het spoedeisende en hoog complexe karakter van de zorg die geleverd kan worden.
  - Is in staat leiderschap te tonen om een zo hoog mogelijke kwaliteit van zorg te kunnen leveren waarbij de veiligheid van patiënten optimaal gewaarborgd en bewaakt wordt.

3.7 Rol Professional en kwaliteitsbevorderaar

De verpleegkundige VOG is net zoals elke verpleegkundige verantwoordelijk voor haar eigen beroepsuitoefening en de daarbij horende beroepsontwikkeling. Professioneel gedrag is leidend voor de attitude van de verpleegkundige en bepalend voor verdere ontwikkeling van het Expertisegebied Voortplanting, Obstetrie en Gynaecologie.

Kennis:

- Kent de wet- en regelgeving die van toepassing is op de verpleegkundige beroepsuitoefening en de context waarin zij werkzaam is.
- Heeft kennis van monitoring van resultaten van zorg.
- Heeft kennis van actuele richtlijnen.
- Heeft kennis van kwaliteitskaders en professioneel en persoonlijk leiderschap.
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep (beroepscode).
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen (persoonlijke en beroepsmatige verantwoordelijkheid).

Vaardigheden en attitude:

- Is resultaatgericht, werkt effectief en efficiënt.
- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Houdt zich als lid van de beroepsgroep aan de verpleegkundige beroepscode en de regels uit de organisatie en wetgeving.
- Kan omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een trotse en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.

Aanvullende vaardigheden/attitude van de verpleegkundige VOG

- Houdt ontwikkelingen bij op het VOG-gebied door scholingen en vakliteratuur.

4. De toekomst

In de nabije toekomst zal de zorg binnen het expertisegebied VOG toenemen. Ontwikkelingen die dit beïnvloeden zijn een verwachte toename van het aantal hoog-complexe zorg zwangeren, van de ontwikkeling van het vakgebied perinatologie en van het aantal neonaten die couveusezorg behoeven. Ook wordt een toename van de couveusezorg op de verloskundige afdelingen verwacht. Meer en meer zal gestreefd worden naar samenwerking met bij voorbeeld neonatologie verpleegkundigen. Het gezamenlijk ontwikkelen van onderwijsmodules ligt in de lijn van de verwachtingen.

Literatuur

Bolster, A, M. Spelt, N. de Haan, J. Gerritzen en L. Blok (2004) "Beroepsprofiel Verpleegkundige Voortplantingsgeneeskunde.

V&VN VOG (2010) Beroepsdeelprofiel Voortplanting en Obstetrie Verpleegkundigen VOG. Utrecht: V&VN.

V&VN VOG. (2012) Visie V&VN Voortplanting, Obstetrie en Gynaecologie. Utrecht: V&VN VOG.

Waelput A.J.M. (2010) "Beïnvloeden ontwikkelingen in determinanten de trends in sterfte rond de geboorte?" In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.

URL: <http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/sterfte-levensverwachting-en-daly-s/sterfte-rond-de-geboorte/beïnvloeden-ontwikkelingen-in-determinanten-de-trends-in-sterfte-rond-de-geboorte>. (2010)

Afkortingen

V&VN VOG: Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland Voortplanting, Obstetrie en Gynaecologie.

CanMEDS: Canadian Medical Education Directives for Specialists.

CZO: College Zorgopleiding

AMK: Algemeen Meldpunt Kindermishandeling

JGZ: Jeugdgezondheidszorg

RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

POP poli: Psychiatrie Obstetrie en Pediatrie Polikliniek

IC-verpleegkundige: Intensive Care verpleegkundige

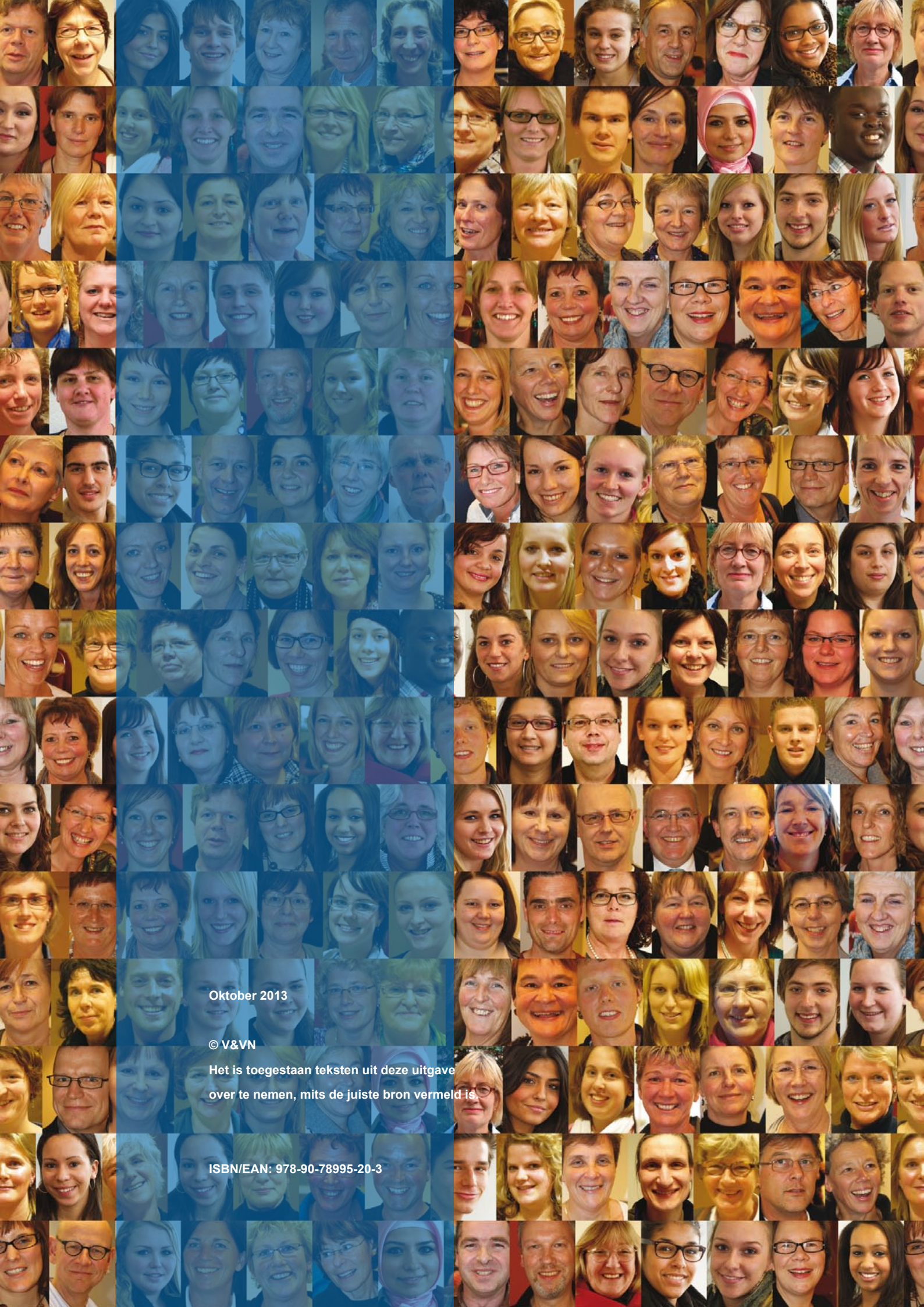
CTG: cardiotocografie

APLS: Advanced Pediatric Life Support

ICT: Informatie –en Communicatie Technology

Oktober 2013

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave
over te nemen, mits de juiste bron vermeld is.

ISBN/EAN: 978-90-78995-20-3